

ҒАЙРАТ КЎРСАТИБ МЕҲНАТ ҚИЛАЙЛИК

Ҳар бир коллективнинг кучи аввало у ердаги кишиларнинг ишчанлиги, принципаллиги, мустақам партиявий чиниқлиги билан белгиланади. Ўзбекистон ССР 50 йиллиги номидаги Тошкент лак-бўёқ заводида ана шундай кишилар кўпчилигини ташкил этади. Завод ишчилари ва хизматчилари партия ташкилотини раҳбарлигида ишлаб чиқарилаётган маҳсулот ҳажмини ошириш ва сифатини яхшилаш, ишлаб чиқариш самарадорлигини юксалтириш, меҳнат ва ишлаб чиқариш иттифоқини мустақамлаш

борасида бир қанча ишларни амалга оширишда, КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўмаки билан айригина шундан йиқил қол далолат бериб турибди. Маълумки, корхона коллективи ана шу муқофотга ўн йиллик беш йилликнинг биринчи йили яқинлашганда кўра сазовор бўлган эди.

Бу ерда маҳсулот сифатини бошқаришнинг комплекс системасини, меҳнатни ташкил этишнинг бариқда формасини жорий қилиш сурачлари дурст келмоқда. Радио-назоратлар, завод халқ назоратчилари ердами билан шу йил 179 миң киловатт-соат электр энергияси, ўн биринчи беш йилликнинг ўтган иккинчи йили мобайнида аса қарийб 1 миллион киловатт-соат электр энергияси ҳамда 500 тонна ёқилги иқтисод қилиб қолди. Корхонада материаллардан тежаб-тераб фойдаланиш масалаларига ҳам муҳим эътибор бериламоқда. «ЭВА—27А» сув эмульсияли бўёқнинг ишлаб чиқарилиши ўзлаштирилиши бўёқлар ишлаб чиқариши икки баравар ошириш имконини берди, у кейинги ўн йил ичида 1,3 миллион сўм иқтисодий самара берди.

Коллективнинг беш йиллик йилларида қўлга кiritган ютуқлари ҳақида ҳисобот-сайлов йилигида сўзлаган доядадчи — партия комитетининг секретари Г. С. Маклакова ва йилигида сўзга чиққан бошқа нотиқлар муҳим эътиборни маъжуд нуқсонларни танқид қилишга ҳам қаратдилар.

Маълумки, КПСС Марказий Комитетининг ноябрь (1982 йил) Пленуми барча комму-

нистлардан партия, давлат, меҳнат ва ишлаб чиқариш иттифоқига қатъий риоя қилишни талаб этди. Бироқ, агар завод ишчилари ташқи кооперация бўлиши шериклари олдида олган шартнома мажбуриятларини ўз вақтида ва тўла-тўқис бажарган бўлса, бу йил ой сайин бу борда оқсаяпти. Бунга асосий сабаб ишлаб чиқаришни турли хом ашё ва материаллар билан таъминланмаслигидир. Бу нарса ўз навбатида корхона иш маромининг бузилишига, хайбаракалликчиликка олиб келади. Бунинг оқибатида бар-

ча маҳсулот ҳажмининг ярми ойнинг сўнгги декадасида тайёрланади.

Йилигида ўз ишининг аниқ ташкил этилган таъминот бўлими коммунистлари шайна ҳам ҳақли равишда эътирозлар билдириди. Ишлаб чиқаришда аниқ маромнинг бўлмаслиги маҳсулот сифатининг пайсалишига олиб келади. Умуман олганда маҳсулот сифати яхшиланиб борипти. Бунинг ушбу рақамлардан ҳам билиш мумкин. Ҳозир барча маҳсулотнинг чорак қисмини эътибор қилиш беш қиррали белги билан чиқари-

лаш ҳақида гапардилар. Заводда социалистик мусобақа ҳам бўш ташкил этилган. Мусобақа мунтазам яқинлар чиқариб бериб, унинг кенг оқибатини сезилмади. Ишлаб чиқариш илгорларининг сўнгги, касб бўйича энг яхши ишчиларнинг тажрибалирини ўртоқлаштириш йўлига қўйилган. Хуллас, мавжуд резервларни аниқлаш ва уни ишлаб чиқаришга жорий этиш билан боғлиқ тадбирлар етарли эмас. Касаба союзи ташкилотининг ташаббус қўлатишга, унинг ишга партия комитети томонидан раҳбарлигининг бўлиши сезилиб қолмоқда.

Ҳар бир корхонанинг келажиги ишлаб чиқаришни тақомиллаштириш билан бел-

гиланади. Лак-бўёқ заводига ҳам ана шу хусусда беш қотириш япти. Заводнинг реконструкция қилиш лавҳалари ишлаб чиқариш бўйича янги комплекс бунёд этишни кўзда тутиди. Белгиланган тадбирларни муваффақият билан бажариш мақсадида партия комитети қўриқлигининг боришини назорат қилиш бўйича комиссия ташкил этган. Бу комиссия мунтазам равишда тегишувлар ўтказиб туради, мавжуд нуқсонларни кўрсатиб, уларга барҳам бериш юзасидан чораларни қўлатишни таъминлайди. Лекин шундай бўлса-да, бу масалада ҳам нуқсонлар бор. Шумладан, қўриқлиш йилларида таъбирларнинг йўқлиги сабабли корхонада қарийб 6 миллион сўм ўрнатилмаган жи-

В. КОМЛЕВ.

БИЗ ҲАМММИЗ — ПАХТАКОРМИЗ

ПАХТАЗОРДАН ДАРАКЛАР

газеталари, Ўзбекистон радиоси ва «Главташпассавтотранс» бошқармасининг оталиқдаги областлар пахта далаларидаги матбуот маркази

Махсус мухбирларимиз Х. Икромов, А. Эгамназаров, А. Хатамов, А. Абдуразоқовлар Жиззах областидан хабар қиладилар.

ОЛТИ МИЛЛИОН ЙЎЛЛАРИДА

37. ВЕТЕРАНЛАР НАМУНАСИ

Ҳозир Тошкентдаги чет тиллар педагогика институтининг катта коллективиде атиги ўн нафарга яқин Улуғ Ватан уруши ветерани меҳнат қилипти. Уларни бу ерда каттадан кичик ҳамма гоит хурмат қилади, сийлайди. Ветеранларни ҳазиллашиб «имтиёзли синф» вакиллари деб аташади.

Октябрь ойи бошида институт партия, комсомол, касаба союзи ташкилотларининг кўшма мажлисида пахта йилги-термини мавсумида коллективнинг ишторики масаласи муҳокама қилинди. Мана шунда икки кўролдош дўст — немиш тили факультети КПСС тарихи кафедраси ўқитувчиси, тарих фанлари кандидати Аҳмаджон Мамажонов ва Бобоюн Жаборов ёшлар билан бир сафда пахтазорда меҳнат қилиш истагини билдиришди. Бу кунгилмаган воқеа бўлди. Аслида бу икки ветерани институтдаги орда штаба қолдириши мўлжалланганди.

Кексаларнинг ташаббуси кўпчиликини тўқилантирди. Уни институт ректорати, партия ва касаба союзи ташкилотлари қўллаб-қувватлади. Пахта фронтга боришга кексалар шай бўлиб турганда ёшлар «нижж»лик қилгани уялиди. Коллективдаги жисмоний меҳнат қилишга қодир бўлган кишиларнинг ҳаммаси ёшларга пахтазорга жўнаб кетди.

Биз Аҳмаджон ва Бобоюн акаларни Арнасай районидеги Тимощено номи совхозда немиш тили факультети студентлари яшаётган шийпонда учратдик. Улар катта қозонда палов дамлаш билан овора эдилар. Аҳмаджон ака сув қуяр, енгини тирсаги, гача шимариб олган Бобоюн ака мис тоғорадаги оппоқ гуручни юваётган эди.

— Таншинг, гашаббускор ветеранларимиз, хурматли оқоқолларимиз, — деди факультет декани, доцент Махмуд Аъзамов ташаббус билан. — Ёшларимизга чинакам ибрат бўлиб, уларни қийинчиликлардан қўрқмасликка, Ватан, жамият манфаатлари йўлида

сиқидилдан меҳнат қилишга ўргатишга. Иккинчи ветеран биз билан саломлашди: «Яхши меҳмон — ош устига, хуш келибсанлар!» дейишди. Кейин улар айтиб, ўз ишлари билан овора бўлишди. Бобоюн ака ўчоқ бошига бораётганда юринига разм солдик. У оқоқоллариди. Махмуд Аъзамовчидан: «Бобоюн ака инвалитми?» деб сурадик. У киши: «Йўқ, Бобоюн акам инвалит эмас. Фақат ҳаво салқини бўлган пайларда оёғидеги оскила бир оз орпоқ беради, шунда оқоқоланиб юриядилар», деди.

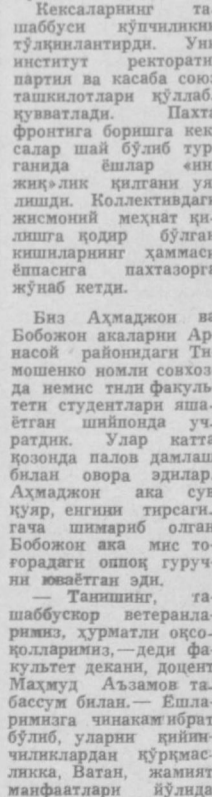
Кўнж, ени 60 дан ошган, оёғида оскилкаси бўлган одам оғир чўли шарионидеги ёши кичик фаранди билан тегиб бўлган йилгит ва кизлар билан бир сафда меҳнат қилиб юрсан-я! Аслида шунинг ўзи қаҳрамонлик эмас. Ми? Албатта, бу Александр Матросов уруш майдонига қўрсатган ёки Турсунов Охунва пахтазорда қўрсатган қаҳрамонликлардан бироз фарқ қилади. Фарқи шуки, бир қараганда бу қаҳрамонликни кўз «илгамайди», уни ҳис этиш керак.

Ташаббускор икки ветеранин ажайиб тақдир бор. Улар бундан 38 йил муқаддам, 1945 йилнинг январиде Одер яқинида учрашган. Ушанда 47-армиянинг минометчилар дивизиониде командир ўринбосари бўлган гвардиячи капитан Аҳмаджон Мамажонов кўшимча кучларни қабул қилиб олди. 30 га яқин азамат жангчи йилгит орасида ўзбеклар — фарғоналик Бобоюн Жаборов ва тошкентлик Эргаш Қодиров ҳам бор эди. Ҳамшаҳарлар дарҳол оғанин бўлиб

еттишди. Берлингача бўлган йўлни бир қисмида, ёшлар билан қўлиб босиб ўтишди. 1945 йилнинг 9 майида унутилмас буюк Ғалаба нашиндасини бирга суршиди. Уруш тугагач, 1950 йилгача бирга хизмат қилишди.

Гвардиячи капитан Аҳмаджон Мамажонов олди, унинг соддат дўстлари — Эргаш Қодиров ва Бобоюн Жаборов бўйдоқ эдилар. Қўнларнинг бирини Эргаш Қодировга синглисин Инобатдан мактуб берди. Мактуб ичиде қизнинг расми ҳам бор эди. Бобоюн кўролдош дўстининг синглисига кўнги қўйди. Аҳмаджон ака 1947 йилда отпусқа олиб, Тошкентга олгани олиб кетгани келганида совчилик қилди. Инобатнинг отанасининг рози-ризолигини олди. 1950 йилда кўролдошлар ҳарбий хизматдан қайтгач, Инобат билан Бобоюннинг тўғилари бўлди. Кўролдош дўстлар

нинг шундан кейинги ҳаёт йўллари айрича тунди. Аҳмаджон ака ҳарбий хизматини давом эттирди. Эргаш Қодиров бир йил ўтгач, оғир дардга чалиниб бенаҳт вафот этди. Бобоюн Жаборов эса олми ўқув юртига кириб ўқиди, кейин диссертация ёқлади.

Гвардиячи капитан Аҳмаджон Мамажонов олди, унинг соддат дўстлари — Эргаш Қодиров ва Бобоюн Жаборов бўйдоқ эдилар. Қўнларнинг бирини Эргаш Қодировга синглисин Инобатдан мактуб берди. Мактуб ичиде қизнинг расми ҳам бор эди. Бобоюн кўролдош дўстининг синглисига кўнги қўйди. Аҳмаджон ака 1947 йилда отпусқа олиб, Тошкентга олгани олиб кетгани келганида совчилик қилди. Инобатнинг отанасининг рози-ризолигини олди. 1950 йилда кўролдошлар ҳарбий хизматдан қайтгач, Инобат билан Бобоюннинг тўғилари бўлди. Кўролдош дўстлар

нат қилипти. Республика партия ва ҳукуматининг бутун Ўзбекистон меҳнатқилларига Мурожаатидаги оташин сулар коллективни кўннинг ҳар бир қўли кўннинг ганимат биллиб, ғайрат билан меҳнат қилишга, республиканин олти миллион тоналлик «оқ олтин» хирмониға муносиб ҳисса қўнишга илҳомлантирмоқда. Бу ерда бўлганимизда бизни айниқса немиш ва франсуз тили факультетлари студентларининг меҳнат натижаларини қўвоитрди. Бу факультетлардаги ёшларнинг ҳар бири кўниға хирмонға ўртача 60—85 килограммдан «оқ олтин» тўкиши япти. У студентлари Дадаҳужа Маширамов, Ш курс студентлари Солиа Анорова, Валентина Данилова, I курс студентлари Зейна Отахонова, Олимжон Чориевлар эса хирмонға ҳар кўни 130—150 килограммдан «оқ олтин» тўкиб, чинакам меҳнат жасорати намунасини кўрсатиш япти. Уларнинг ҳар бири мавсумда 4—5 тоннадан пахта териш бўйича шахсий мажбуриятлар олишган.

Студентларнинг меҳнат муваффақиятларида икки ветеран — Аҳмаджон Мамажонов ва Бобоюн Жаборовларнинг муносиб ҳиссаси бор. Улар ҳамма ш ёшлар орасида. Бир қарасангиз студентлар билан пахта териш яптилар. Улар Улуғ Ватан урушин хотирларидан гапириб бераётган, ана бир қарасангиз ҳадқор мавзуда лекция ўқитган бўлишади. Ветеранлар бор жойда ёшлар сусткашлик қилишга уялишади, терим сурачтинин янада тезлаштиришади.

Ҳа, устозларнинг маълиди, далласи ёшларнинг ғайратига ёйлар қўшмоқда, уларни янги зафарларға илҳомлантирмоқда.

Тошкент алоқа политехникуми студентлари — Жиззах област Зарбдор районидеги «Прогресс» ва «Андижон» совхозларида меҳнат қилияптилар. Коллективнинг 8 октябрдан бери терган пахтаси миң тоннадан ошиб кетди.

СУРАТДА: 1. Техникумнинг бир группа илгор теримчи йилгит ва кизлари пахтазорда. 2. Сирдарё област Бобов районидеги Руқий номи совхозда туида машина билан пахта териш пайт. С. Икромов фотолари.

Братиславадаги Георгий Димитров номи химия комбинати маҳсулот Чехословакиядаги эмас, ундан ташқарида ҳам маълумлар. Шу кўнларда мана шу машур корхона меҳнатқилларини комбинат ташкил этилган кўннинг 110 йиллигини нишонладилар. Комбинат тарихи Словакия ишчилар синфнинг революцион ва меҳнат аънавалари билан, Дунай соҳилидаги шахарнинг индустриаллаштурулиши билан мустақам болганган. Братиславадаги корхона халқ ҳокимияти йилларида аниқ келгайиб, ўзининг аниқ чиқарш қувватини оширди ва буғунги кунда ҳақил равишда маълумат улкан химиянинг янвродорди деб ҳисобланади. Бу ерда хилма-хил турда маҳсулот ишлаб чиқариламоқда. Улар энг аввало полипропилен таласи ва

минерал ўнгдан иборат. Георгий Димитров номи комбинат ЧССР резина саноати учун иммивий кавий етказиб беравчи асосий корпорация. Комбинатда агро-муҳини муҳобара қилишга катта эътибор берилмоқда. Бу ерда, йумладан химиявий чиқиндиларини тўплаш ташкил этилди.

БУХАРЕСТ. Брэмла кемасозлари 5000 тонна ҳажимли «Мэгура» траулерини қўридилар. Бу ҳақиқатдан баликларни бўлақлайдиган ва мулатадиган замонавий технология аниқлилар билан жиқозланган сузувчи заводлар. Ҳақ қўнмияти йилларида ташкил этилган Руаниянинг океанда балик овлан флоты ватан кемасозлик корхоналарида, шунингдек социалистик ҳамдўстлик мамлакатларида қўридан турли тилдаги 30 дан ортқи

БЕЛГРАД. Югославияда энг катта электрон саноати биришмасин — электронсика индустрия — Ниш шаҳрида янги корхона фойдаланишга топшириш билан ўзининг 35 йиллик юбилейини нишонлади. Корхона маҳсулотлари рўзгор электр асбоблар, радио ва телевизион техника ҳисоблаш машиналари ва бошқа аппаратлар мамлакатда ва чет элларда яхши маълумдир. Бу маҳсулотларнинг аниқ қисми СССРга етказиб берилмоқда. Яқинда Ниш шаҳрида транспорт ҳаракатини автоматлаштирилган система ишлаб чиқариш йўлига қўйилди. Бундай системалар Москва ва бошқа шаҳарларнинг магистралларида ўрнатилди.

Саломатлик

хақида суҳбатлар

Хурматли редакция! Инсон хотираси нима? Баъзан кишилар хотирами ёмон, яхши эсласамайми, деб шикоят қилади. Хотирани мустақамлаш учун қандайдир чора-тадбир қўриши керакми?

М. Ҳақимов, ишчи.

Қадим замонлардаёқ кишилар хотирани билим хазинасининг қалити, деб таърифлашган. Эски Грекияда илм, фан ва адабиёт матбу-даси сифатида хотира худоси Мнемозинага тан олганлар, бошқа худолар қаторида унга ҳам чўкинганлар. Дарҳақиқат, хотирада ушлаб турилган, қандайдир қилиб кишилар билим бойлигини йиғишлари мумкинми? Бу борада, яъни ақл хазинаси бўлган, қандайдир фикрлаш мумкин, инсон оқли қай тартида пайдо бўлиши мумкинми?

Бош миyaning асосий фаолияти ташқи муҳитдаги воқеаларни бевосита сезиш ва идрок қилишдан иборат, яъни борлиқни миямиз орқали акс эттиришдир. Ана шу жараён руҳий фаолиятимизнинг энг асосий мезони бўлиб ҳисобланади. Хотира, фикрлаш, ҳиссиёт, онга ана шу мезон асосида юзага чиқади.

онг, дид каби хусусиятларни тараққий эттиришнинг асосий манбаидир. Хотира қобилияти ҳар қилма ҳар хил бўлади. Баъзан кишиларнинг хотираси ўткир бўлса, бошқаларда кўрув хотираси яхши. Ақсича, баъзиларда ҳаяжонли воқеаларни эслаш ўткир бўлади. Хотиранинг тараққийи қўлингизни инсон касбига ҳам боғлиқ. Мисол учун, артист, рессом ва созанда даргад тасвирий хотира яхши тараққий этган бўлса, олимларда таваққур хотираси ривож топади.

Хўш, ҳозирги замон фани хотирани қандайдир таъсир қилади?

Хўш, нима учун шундай бўлади? Кутубхона тоқчаларида бир қатор турғай, битмас-тутамас бойликка эга бўлган ҳар бир китоб, ўз хазинасини фақат ўзидангина тутади. Шу сизнинг хотира тоқчаларингизга жойлаштирилган «хазина»лар (китоблар, материаллар) эса, доимо бир-бири билан маълум даражада боғланган бўлади. Шунинг учун ҳам кишилар ахборотларини хотирада сақлаб қолишлари учун маълум бир вақт керак

бўлади. Бундан шундай хўса чиқадики, агар сиз бирон-бир материали маълум бир вақтда тайёарламоқчи бўлсангиз (масалан, имтиҳон, семинар, диссертация ёзиш, доклад ва ҳоказо), уни ўша кунга эмас, балки бир мунча вақт аввал бажариб қўйишингиз лозим. Кўпчида узоқ муддатли хотира қисқа муддатли хотира асосида пайдо бўлади. Аммо бунинг учун ташқаридан келатган маълум ахборот бир неча бу қайталаниши лозим. Бу «сирдан келиб чиқади» дегани хўса шунки, биз эсимизда олиб қолмоқчи бўлган материаллар

қилиш ва дам олишни тўғри ташкил этиш керак.

Хўш-ҳаяжонли, ташвишли, ташвишли ёки хурсандчиликни туғдира оладиган воқеа ёки нарсалар хотирада узоқ сақланади. Одатда, хотирада қабул қилинган ахборот маълум бир вақт ўтгандан кейин янада мустақамлашган экан. Бу, бутун ўқиб олган материалнинг шу бугуннинг ўзидagina эмас, балки орадан бирор мунча вақт ўтган билан хотирада чўқур жойлашади, деман-

Газетхон илтимосига кўра

Хазинамиз қалити

Хар бир инсон ўз хотирасининг яхши бўлишини, кўп нарсани эслаб қолишни истайдигани, уни яхшилаш ва мустақамлаш учун доимий чора-тадбирлар қўриши керак. Биринчидан, агар хотира хасталикларини хотирада олиб қолишни исбот қилдилар.

Хўш, нима учун шундай бўлади? Кутубхона тоқчаларида бир қатор турғай, битмас-тутамас бойликка эга бўлган ҳар бир китоб, ўз хазинасини фақат ўзидангина тутади. Шу сизнинг хотира тоқчаларингизга жойлаштирилган «хазина»лар (китоблар, материаллар) эса, доимо бир-бири билан маълум даражада боғланган бўлади. Шунинг учун ҳам кишилар ахборотларини хотирада сақлаб қолишлари учун маълум бир вақт керак

Диққат, англик!

МАГНИТ БЎРОНИГА ҚАРШИ ПРИБОР

Грузиялик олимлар ясаган прибор юраги хасталарни ер магнит майдонининг ноҳус таъсиротида пухта муҳофаза қилади. Қўшдаги қанчалар ва бошқа ҳодисалар сабабли магнит майдонидан рўй берадиган бўронлар одам учун кўпчида ноҳус шароитларни вужудга келтиради. Масалан, магнит бўрони бошлангичдан сал олдин ва шундай бўрон бўлиб турганида кўпгина беморларнинг юрак-қон томир касаллиқлари зурайганлиги аниқланган.

Курсикли шахтёрлар шахарчаси Железногорск тарихида биринчи марта уч эгизак —Оксана, Олеся ва Гришала турган. Уч эгизакни уштанга ва медицина ҳаммаси нозорат қилиб турибди. Уларни оқшантларнинг ҳам жойида: гўдаклар учун зарур бўлган ҳамма нарсани ҳисобдан текшира берилмоқда.

СУРАТДА: «Центрметаллургия» қурилиш-монтаж бошқармасининг инженер-курувчиси Валентина Ивановна Пуғач ўз кичкинтойлари билан. ТАСС фотохроникаси

ХУШРЎЙЛИК

Инсоннинг сиҳат-саломатлигини кўп жиҳатдан таъини озода тутиш билан боғлиқ бўлади. «Поқлигини — соғлигини» деган мақол бежиз эмас. Саломатлик инсон гўзаллигини белгиловчи мезон бўлиши билан бирга, унга янада сайқал берадиган жиҳатлардан бири хушрўйлик ҳисобланади.

Ораста бўлинг

Бунинг учун ўз терисига қаттиқ суртилган, 20 минут давомида сақлаб турилади. Сўнгра уни ювиб ташлаб, лозим қўрилган суртмадан фойдаланилади. Мазкур тадбир тери доғи кетугуна қадар давом эттирилади.

КЕЧИШ ҒОЛИБИ

Фойда кетидан от қўйган, тамаки маҳсулотларини ишлаб чиқаришдаги компанияларнинг чекиши оммашаштириш ниятида ажабловур мусобақалар ўтказишга ҳаракат қилмоқдалар. Жулмадан, Голландиянинг Амстердам шаҳрида тамаки компаниялари томонидан чекиш бўйича мусобақа ўтказилиб, унда 300 дан ортиқ тамаки «иҳломанд»лари қатнашган эди. Қизғин шундаки, бу мусобақада ашаддий кашанда аёл-

КАШАНДА КУЧУК

Чекувчи фақатгина ўз организмни путратиб қолмасдан, атрофдагиларни ҳам захарлайди. Украинада Киев шаҳрида инстикум қилувчи Е. М. Белемесинг хондониди галати ҳодиса рўй берди: шу уйда яшайдиган Кнопка набабли ит сизгаретасиз кун ўтказиши амри маҳол бўлиб қолди. Аниқланганда, Белемес етти йил муқаддам тервер зотли бир кучукчани асраб олади. Ун эгаси унга ниҳоятда эътибор бериб, арзанда қилиб қарайди. Шунга айтиш керакки, кучуқча парвоза бўлган киши ўткетган тамаки чекувчи — кашанда эди. Ит вақт ўтиши билан тама-

ЭШИТИШГА АСОРАТ

Маълумотларда қайд этилишича, Швейцарияда бир гуруҳ тиб олимлари махус нозин электрон аппарати билан Лозана симфоник оркестрининг 97 созандагини қўлоқларини илтиб олиш қобилиятини текширишган. Илмий-тадқиқот натижасидан иборат бўлдики, тамаки чекмайди-ганларнинг эшитиш аъзоси чекувчиларга қараганда аъло даражада экан. Шу бондан ҳам мазкур оркестрга тамаки чекмайдиган кишилар жалб этиладиган бўлди.

Ажойботлар оламида

Кўп лаган ва лиёлалар, хумлар топилади. Бу ерда оқват тайёарланган ўқоқчи ҳам бўлган. Ҳозир мейморлар республика пойтахтини ривожлантириш бoш планини ишлаб чиқмоқдалар. Маскан топиш микрорайонини ҳам Шаншахона деб аташга қарор қилинди.

КАРВОНСАРОЙ ИЗИДАН

Душанба шаҳрининг янги микрорайонини териториясида қадимий маскан излари топилади. Ер қатлами остида кўпгина қадимий сопол буюмлар ҳодид. Мутахассислар бу жойни «Шаншахона» деб атадилар.

ТОШКЕНТ ШАҲРИДА МЕҲНАТКАШЛАР ВАКИЛЛАРИНИНГ 1983 ЙИЛ 7 НОЯБРЬ КУНИ БЎЛАДИГАН НАМОЙИШИ ТЎҒРИСИДА

1983 йил 7 ноябрда Улуг Октябрь соҳиласининг 66 йиллиги байрами шарафига В. И. Ленин номи майдонда Қизил байроқли Туркистон харбий округи қўшинларининг пароди ва Тошкент шаҳри меҳнатнашлар вакилларининг намоийши бўлади.

ЯНГИ РУБРИКА: ШАХМАТ КАМАЛАГИ

УНДА ИЛҲОМ ПОЭЗИЯСИ БОР

«Шахмат камалаги» ибораси ўзбек тилида, янглишмасам, биринчи марта ишлатилган. Ундан бир шингил, бундан бир шингил ёки шингил тусини ўзгариштириб турувчи калейдоскоп сўзини биз камалак деб олдик.

Бундан беш-олти йил муқаддам шахматни ҳаддан зиёд сеувчи (ўзи анчагина тикили олим), аммо бу борада «қирқ йилги хош» бир дўстим:

— Шахмат китобларинг кўп экан, бирортасини берсанг-чи! — деб қолди.

— Учаллик кўп эмас, — деб тўғрисиин айтдим. Сўхбатдошим, бир кун «Тошкент оқшомида босилган интервьюни ўқигани, шахсий кутубхонада 500 тага турли номдаги китоб борлиги хабар қилинганини айтиб: «Камаларик ҳам эви билан» дегандагидек писанда ҳам қилиб қўйди.

«Ушанча китобга сиққудек нимасин бор экан шахматнинг» дегиси ҳам келиб турганини пайқгани, аммо бунинг тушуниришга ақлим етмагани эди. Мен чет эллик бир машҳур шахмат тарихчиси билан бу соҳада фикр алмашиб юрган пайларимда унинг кутубхонасида 3000 то шахмат китоби борлигини эшитиб тўғрисиин эдим. Яқинда Москвадан автор дастапти ёзилган бир китоб олдим. СССР Шахмат федерацияси раисининг ўринбосари В. Батурискич бу китобни «Страницы шахматной жизни» деб атади. Унинг орасига қўйидаги сўзлар битилган бир арақ қозони кўстириб қўйди: «Кутубхонам 7000 то китобдан [бу фақат шахмат ҳақидагилари] иборат. Илтимос, ўзбек тилида чиққан китоблардан юборсангиз...»

Олдин ҳам унинг илтимосларини қўлимдан қолганича бажариб келардим-у, лекин шунча шахмат китоби борлигини билмасдим. Уларнинг

тахминий мундариқасини айтишга ҳам оғзинам.

Камалак етти хил топланади, дейишди. Аспанда эса, астойдил тикланган киши унда минг хил ранг муҳассамлигини пайқаш мумкин.

— Киши қанчалик ақли бўлса, — деб ёзган эди Лев Толстой, — у шунчалик кўп характери кўра олади. Бу худди шахматдагидек, яъни яхши шахматчи тахтадаги қўлғина сирларини пайқай олса, ёмон ўйинчи га ҳамма нарсани [доналар қандайдир тартибда жойлашган бўлмасин] бирдек туюлади.

Социалистик Меҳнат Қазроми, Ленин мукофоти лауреати, Киев кибернетика институтининг директори, Украина ССР Фанлар академиясининг вице-президенти, марҳум академик Виктор Михайлович Глушков бундан ўн йил муқаддам шундай ажабловур маълумотни келтирган эди: «Шахматда оптимал ечимни таълиб шунчалик кўп вариантларни қилиб чиқишни талаб қиладики, уларнинг сон галактикамиздагидек атолардан ҳам зўли! Бу секундига миллионлаб операция бажарувчи электрон-хисоблаш машиналари учун ҳам бир неча йиллик ишдир».

Мутафаккирлар шахматни кўпчида ҳаётга қиёс қиладилар. Бинобарин, уни истаган соҳада истисмоил қилсан бўлади. Мақсадимиз ҳам шу: вақти-вақти билан шахмат шинавандаларини шахмат тахтаси ва унинг теварагида юз берган воқеа-ҳодисалар билан таъиништириб боришдир. Ана шунинг учун ҳам уларни камалакка қиёс қилдик. Қайтарилар — кўпчида шахмат дуч келиб қолганда ўқувчи тасалли беришни қўлади, бундан кейинги «Камалаклар остига қўйилганда мазодан кейин «тайёрлаган» сўзини тиркиб қўймоқчимизки, бу кўпчилигини ҳижоиллиқдан асрайди.

ИККИ МУЗИКАЧИ БАҲСИ

— Машҳур композитор Сергей Прокофьев шахматни жуда севадди, — деб эслади СССР халқ артисти Яков Флер. — Унинг ҳаётида шахмат сиррам инкинчи даражали нарсани эмас эди. 1939 йили биз иккаламиз ижроичларнинг Бутуниттифоқ конкурсида жюри аъзолари бўлиб эдик. Менинг шахматдаги доимий шергим профессор Давид Ойстрах эди.

Кечагидай ёдимда: 1937 йилнинг охири эди. Москвадаги Санзат ходимлари ун икки аjoyиб совет музикачиси — Давид Ойстрах билан Сергей Прокофьев ўртасида шахмат матчи ўтказди. Ҳакамлар коллежисига машҳур артистлар М. Астангов билан Б. Добронравов, шахмат мастерлари В. Алаторцев [Яқинда Филлипинда бўлиб ўтган ФИДЕ конгресси 75 ёшини қаршилаган] бу шахмат фидойисига халқро гроссмастер ўнвонини берди] ва И. Кан киритилган эди. Шарта кўра, ким матчин ютқизса, ўша санзат ходимлари учун концерт бериши керак эди. Беш партия ўйналагач, иштирокчиларнинг бандлиги туфайли озғирти — олтинчиси ўйнамай, Ойстрахнинг бир очко устунлигида матчи бўлиб қолди; иккаласи ҳам концерт берди. Ҳарифлар зўр қизқиш билан чиройли ўйинлар қилганликлари партияларнинг ҳозирга сақланиб қолган ёзувдан кўришиб турибдик.

Тўрт ўйин дуранг бўлиб, биттасида Ойстрах галаба қилган эди. Учрашуларнинг бирда шундай вазият юзага келган эди.

Кутимлаган дадил гоа, моддий устунлик аҳамияти тахтани одатий тасаввур устидан таъини қилади. Қаранг, оқларнинг бир оту, бир пидеаси ортик, қораларда эса яқин шахматнинг ўзини. Бироқ... ютуқ йўқ. Шахматнинг шуниси қизқич-қизқич!

Азиз оқшомхон — шахмат шайхонаси, дуранг ҳолатига олиб келган ўша 13 ўйини мустақим таҳлил асосида топа оласизми!

— Менинг учун шахмат, — деб ёзган эди машҳур олам композитор С. Прокофьев, — реңаю, интилишлар курашининг аjoyиб бир оламидир.

Дарҳақиқат, шахмат иккундиди мафтункор. Бинобарин, иккундиди барча турларни каби, унда ҳам ўзига хос илҳом поэзияси мавжуд.

М. МУҲИДИНОВ, СССР спорт мастери, тарих фанлари кандидати.

РЕДАКЦИЯДАН: Хурматли оқшомхонлар, агар сизга мазкур келиб қолса, узоқ давом этишни мўлжалланган ушбу рубрикага мустақимлик қилишни элтимос қилган фаол авторларимиздан бири Мамажон Муҳиддиновни ништа солиш биздан. Унинг қилмишлари сизларга таъиништиришга ҳоҳлат йўқ. Шундай бўлса, бир нарсани эслатиб ўтмоқчимизки, М. Муҳиддинов — шахмат маданияти тарихи бўйича кандидатлик диссертацияси ёқлаган СССРда ягона олимидир.

ТОШКЕНТ ГАРНИЗОНИ БОШЛИГИНИНГ БУЙРУҒИ

№ 68
1983 ЙИЛ 7 НОЯБРЬ ПАРАДИ ТЎҒРИСИДА
Тошкент шаҳри, 1983 йил 3 ноябрь.

Улуг Октябрь соҳиласининг 66 йиллиги муносабати билан 1983 йил 7 ноябрда Тошкент шаҳрида В. И. Ленин номи майдон майдонда Қизил байроқли Туркистон харбий округи қўшинларининг пароди ўтказилди.

Параднинг қўшниларининг пароди ўтказилди. Туркистон харбий округи қўшинларининг кўмондони армия генерали Ю. П. МАКСИМОВ ноҳул қилди.

Парада қўмондонли қилиш менга буюрилган.

Тошкент метрополитени 7 ноябрда арзалаб соат 6 дан тушунг соат 2 га қадар ишлайди. «Пахтанор» ва «Октябрь революцияси» станцияларида йўловчилар соат 8 дан соат 14 га қичишлари мумкин. «В. И. Ленин номи майдон» станцияси шу вақтда ёпиқ бўлади.

Маҳаллий вақт билан соат 21.00 да менинг ирсатмаларимга мувофиқ шахарнинг белгиланган пунктларида байрам салоти берилсин. 4 НОЯБРЬ, 1983Й.

Редактор Ш. О. УБАЙДУЛЛАЕВ

